

ליקוטי מוהר"ן בפרשה 104

פרשת 'מטות' - ה'תשפ"ב / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן תורה ד' (ח"א)

הטעם שפרשת נדרים נאמרה לראשי המטות תחילה / היחוד בפרשת נדרים שנאמרה בנבואת "זה הדבר" / נדרי איש בלא יפר, ואילו נדרי אשה משתדלים להפר אותם / נדרים בחינת 'פליאות חכמה' / נדרים שורש התורה שבעל פה / 'יסורין של אהבה' - האם זה לא תרתי דסתרי? יסורים - משום שהוא חשוב לכפר על הדור / כשצדיק פוטר את הדור בעונשיו ע"י יסורים של אהבה על פגמים קטנים / נידון בשמים אחר כמה שנים על עפר שנכנס במנג'ל המכנסים / צדיק גמור לא תבוא לו תקלה אפילו באונס / הסיבה שאדם מביא קרבן חטאת על שוגג / למה ר' ישמעאל בן אלישע קרא והיטה בשוגג / אדם שחטא בשוגג סימן שהוא יוד במדרגה שלו / הטעם שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה / יסורים של האהבה מרחיקים את האדם מתאוות עולם הזה / היסורים של אהבה מזככים את האדם להשיג השגות / להרגיל את עצמו בעולם הזה לחיות כמו בעולם הבא / הרואה סוטה בקלקולה יזיר את עצמו מן היין / אם ראה חטא בחבירו סימן שגם בו יש איזה שייכות לחטא הזה / אליהו נענש על שלימד קטגוריא על ישראל / עומק בקשת הקב"ה שלימד אליהו רק סנוגוריא על ישראל / אם ראתי סוטה בקלקולה סימן שגם בך יש איזה פגם / אם ראה אדם את חבירו עשה איסור יגדור את עצמו בדבר היתר / ההבדל בין פעולות האיש לפעולות האשה / התורה שבכתב היא פשוטה, תורה שבעל פה היא הרכבות / בלי תורה שבעל פה אי אפשר לדעת לקיים שום מצוה / אנחנו לא יכולים להוסיף דברים על תורה שבעל פה / חטא אדם הראשון התחיל בחומרא / מהו הימין והשמאל שאסור לסור מדברי חז"ל / ישוב הקושיא הנ"ל בחילוק הפרת הנדרים בין איש לאשה / מי שסר מדברי חכמים אין לו רפואה למכתו / נשיכת נחש של החכמים שאין לו רפואה / כיצד החכמים משנים את הטבע בתורה שהם מחדשים? / כח המופתים שהיה לרבנים שבדורות הקודמים / על ידי סעף קטן בטוירי זהב - נמשך ישועה למקשה לילד / מי שמתברך צריך שיהיה לו אמונת חכמים שלימה ברב / זהירות גדולה לא לזלזל בשום איסור דרבנן / מכל דיבור של הקב"ה נעשה מלאך / בחינת שתי הידים ימין ושמאל של המלאך / מדוע השפע יורד דרך יד שמאל המלאך ובדרך הכאה / הפגמים בידי המלאכים / ביאור: 'חביבין עליך יסורים' - הב לי ידך / רבינו בלחיצת יד אמירת שלום ידע את כל מהות אותו האדם / שם יל"י משם ע"ב - י'היב ליה י'דיה - הוא שם הרפואה

הטעם שפרשת נדרים נאמרה לראשי המטות תחילה

א. פרשת מטות מתחילה בענין נדרים, כתוב בפסוק (במדבר ל, ב):
"וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רְאֵי הַמַּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' - פֶּרֶשֶׁת נְדָרִים נֹאמְרָה לְנִשְׂאֵי יִשְׂרָאֵל, וְעַיִן בְּגַמְיָ בְּנֵדָרִים (דף ע"ח), שְׁלוּמַדַּת מִזֶּה: שִׁיחִיד מוֹמַחָה מִתִּיר אֶת הַנֶּדֶר. וְכִמו שִׁפְרִישׁ: "חֶלֶק כְּבוֹד לְנִשְׂאֵי, לְלַמַּדְם תַּחֲלִילָה, וְאַחַר כֵּךְ לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכו', לְלַמַּדְךָ שֶׁהַפֶּרֶת נְדָרִים בִּיחִיד מוֹמַחָה. וְאִם אֵין יחִיד מוֹמַחָה, מִפֶּר בְּשִׁלְשָׁה הַדְּיוֹטוֹת". עוֹד פִּירֵשׁ: "זֶה הַדָּבָר - מֹשֶׁה נִתְנַבֵּא בִּכְהָ אִמְרָה ה' כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה" (שְׁמִית י"א, ד), וְהַנְּבִיאִים נִתְנַבְּאוּ בִּכְהָ אִמְרָה ה', מוֹסִיף עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה שֶׁנִּתְנַבְּא בְּלִשׁוֹן זֶה הַדָּבָר", (בשם ספרי אות קנ"ג).

היחוד בפרשת נדרים שנאמרה בנבואת "זה הדבר"

ב. הנבואה של 'זה הדבר' יש לה כוח גדול, כי היא הבחינה של נבואת משה באספקלריא המאירה, כמבואר בגמ' ביבמות (דף מט:), בשונה משאר נביאים שהתנבאו ב'כח אמר ה' - שהיא בחינת 'אספקלריא שאינה מאירה', כלומר נבואה פחות מבוררת. עכ"פ פרשת נדרים נאמרה בלשון 'זה הדבר' - באספקלריא מאירה. וכן מצינו עוד כמה נבואות של משה בלשון זו, ובכל מקום יש חידוש מיוחד בנבואה שנאמר ביזוה הדבר, והיום בעז"ה נסביר את החידוש שיש בפרשת נדרים - שהיא יסוד תורה שבעל פה.

נדרי איש בלא יפר, ואילו נדרי אשה משתדלים להפר אותם

ג. ממשיך הפסוק (במדבר ל, א): **"אִישׁ כִּי יִדַּר נֶדֶר לָהּ אוֹ הַשֶּׁבַע שֶׁבַע לְאִסָּר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה".** לפי פשט הפסוק "לא יחל דברו", מה שנדרת - תקיים, אמנם

באמת מכאן לומדים (בגמ' חגיגה י), שהוא לא מיפר את דברו אבל אחרים מפירים, אבל פשוטו של מקרא משמע ש"לא יחל דברו", שלא יפר את נדרו. ואילו גבי כתוב: **"וְאִשָּׁה כִּי תִדַּר לָהּ וְגו'"** - ומיד התורה מפרטת שורה של אפשרויות להפר את נדר, שאם היא עדיין בבית אביה - אביה מפר נדריה, ואם היא נשואה - בעלה מפר נדריה וכו', ואם היא מאורסת אביה ובעלה מפירים נדריה. נמצא, שאת נדר האישי, התורה לא רוצה שהוא יפר, ואומרת: **"לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה"**, אבל את נדר האשה התורה נותנת כמה אפשרויות איך להפר את הנדר.

נדרים בחינת 'פליאות חכמה'

ד. וכדי להבין את הענין, נלמד היום בעז"ה ליקוטי מוהר"ן תורה נ"ז עם ההסבר של רבי נתן בליקוטי הלכות (הלכות יבום הל' ג). רבינו מבאר בתורה נ"ז, שהענין של נדרים זה בחינת (ספר יצירה א, א) 'פליאות חכמה'. מה זה 'פליאות חכמה'? יש ספירת ה'חכמה, אבל יש 'פלא' - שזה יותר גבוה, זה הכתר. פלא בהיפוך אותיות זה אל"ף. אות אל"ף היא בחינה של 'חכמה' כמ"ש (אויב לג, ג): **"וְאֶלְפָּה חֻכְמָה"**. לעומת זאת כשהופכים את האות אל"ף ל'פלא', זה משהו עוד יותר גבוה מהחכמה בעצמה, ו'פליאות חכמה' - זה 'שורש החכמה', שמגיע דוקא מהמצוה של נדרים.

נדרים שורש התורה שבעל פה

ה. ומה הסיבה לדבר הזה? התשובה: יש לנו שתי תורות: תורה שבכתב ותורה שבעל-פה, שהיא מבארת ומסבירה את התורה שבכתב. ומה המקור לזה שחכמים יכולים להוסיף על מה שכתוב בתורה ולעשות גדרים סייגים, ואפילו להוסיף על מצוות על התורה? כגון שבע מצוות דרבנן: ברכות, נטילת ידים, עירובין, נר שבת, נר חנוכה, פורים, והלל - את זה לומדים מפרשת נדרים, ומפרשת נזירות, שהם בחינה שאדם מוסיף על עצמו מצוות.

שהרי אדם לא חייב לנדור נדר, ואדם לא חייב להזיר נזירות, אבל אם אדם נדר נדר ואמר: "קונם כיכר זה עלי", הכיכר מקבל דין של הקדש ואם הוא אכל את הכיכר הזה, הוא עובר על איסור מהתורה, אבל אם הוא לא היה נודר - הכיכר היה מותר, וכן כל מי שלא נודר ממנה הכיכר מותרת לו. נמצא, ששורש של ענין של נדרים וכן של נזירות זה להוסיף על האדם איסור וסייג מה שלא אסרה עליו התורה, אלא אתה מעצמך עושה תוספת של גדר וסייג יותר ממה שהתורה אסרה עליך.

אלא שהגמרא אומרת הגמ' בתענית (בתחילת דף י"א): כלל: אם אדם יכול לעמוד בנזירות או בנדר - כלומר שיכול לעצור את עצמו ולא מזיק לגופו, הוא נקרא קדוש, אבל אם הוא לא יכול לעמוד בעצמו שהוא קיבל על עצמו, הוא נקרא חוטא. ולמה? לא דיך במה שהתורה אסרה לך, שאתה מוסיף עליך עוד איסורים?

'יסורין של אהבה' - האם זה לא תרתי דסתרי?

ו. כשאדם מוסיף על עצמו קדושה, ומוסיף על עצמו איסור של נדר או נזירות, המטרה זה לגדור את עצמו כדי לא לעבור ח"ו על

מקבל שכר גדול, כי לא היה מגיע לו יסורין, ובכל זאת הוא קיבל אותם על עצמו באהבה, זה עושה השפעה ורעש גדול בשמים לפטור את הדור כולו מהרבה מאוד יסורים שהיו צריכים לבוא ח"ו. וזהו הפירוש הראשון שהצדיק עושה חסד כדי לכפר על כל הדור.

הפני מנחם מגור כיפר בפטירתו על עונשים גדולים

ט. אנחנו זוכרים את התקופה של הפיגועים הקשה שהיתה בארץ בשנת תשנ"ו, ואני זוכר שגרנו בשמואל הנביא והתעוררנו בבוקר לקוף פצצה של אוטובוס, וזה היה ממש נורא ומזעזע, ונהרגו אז כמה יהודים, ובאותו זמן היה את האדמו"ר מגור הפני מנחם, שהיה צדיק גדול מאוד, והצדיק הזה אמר: שהצדיקים צריכים לקחת על עצמם את הדבר הזה. ובאמת הוא לא היה זקן כל כך, הוא נפטר פחות מגיל שבעים, ומאז הסכם אוסלו היה מדבר וכואב את כל הפיגועים הנוראים שנעשו מיד אחר כך, ובמוצאי פורים ליל ט"ז לחודש אדר שנת תשנ"ו, עוד אחרי שעשה טיש של מוצאי פורים, הוא נפטר, ובכל הימים האלו הוא דיבר על הצער הגדול של עם ישראל בפיגועים. ובאמת כך היה, ואפשר היום לבדוק את ההיסטוריה בקלות, כי מיד אחרי פורים של שנת תשנ"ו, הפסיקו כל הפיגועים. ולמה? בגלל שהצדיק הזה קיבל יסורים על עצמו לעשות חסד וכפרה לכל הדור. וזוהי בחינה אחת של יסורין של אהבה.

יסורים של אהבה על פגמים קטנים

ט. הפירוש השני – בגבורה: באמת אין דבר כזה צדיק מושלם, הרי כתוב (קהלת ז, כ): "כִּי אָדָם אֵין צָדִיק בְּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחַטָּא", וגם הצדיק הכי גדול יש לו כל מיני נפילות, ואמנם הנפילות של הצדיקים הן קטנות יותר, ובדרגות גבוהות יותר, ובאמת על דברים כאלה רוב האנשים בכלל לא נענשים, אבל הצדיק רוצה להיות כל כך מזוכך לעולם הבא, ולכן הוא מבקש מהקב"ה שיעניש אותו על הדברים הקטנים האלה, כדי שבאמת הוא יהיה נקי. ולפי זה מובנים דברי רש"י להרבות שכרם לעולם הבא, ע"י שהם מקבלים כאן בעולם הזה אפילו על דברים קטנים שבדרך כלל לא צריך להעניש עליהם, אבל הם רוצים שהקב"ה ידקדק איתם כחוט השערה (כמו שלמדנו בגמרא יבמות קכ"א): כדי שהם יהיו ממש שלימים ונקיים לעולם הבא.

נידון בשמים אחר כמה שנים על עפר שנכנס במנג'ט המכנסים

י. יש סיפור קשה, שהעיד האר"י ז"ל שהיה צדיק שנענש אחרי הרבה מאוד שנים, על שהוא הלך פעם ברשות הרבים ונכנס לו עפר בקיפול של המכנסים – מה שנקרא מנג'ט, לפני 20 שנה הייתה מודה כזו שהיו עושים למטה במכנס מנג'ט, ועושים קיפול למעלה, וזה כבר נעלם, אבל אל דאגה זה יחזור כמו כל המודות – הולך וחוזר, ולמרות שהוא אנוס לגמרי ולא ידע מזה כלל, ולא שייך לדון אותו על זה. בכל אופן אחר עשרות שנים כשהוא רצה להעלות למדרגות יותר גבוהות בעולמות העליונים, דנו אותו גם על זה, וקיבל את עונשו והזדכך וכך עלה ונתעלה.

החטא. וכדי להבין את הענין הזה היטב, נעבור קודם לענין אחר ונסביר בארוכה את ענין יסורין של אהבה, כי הגמרא (ברכות ה.) אומרת שלפעמים האדם מקבל יסורים של אהבה. ולכאורה קשה, מה הפשט יסורין של אהבה ולמה צריך את זה, הרי הקב"ה אוהב את האדם, וכמו שאדם אוהב את חברו הוא לא מרביץ לו ולא מייסר אותו, וא"כ למה הוא מדכאו ביסורים? ואילו מהפסוק למדנו (משלי ג, יב) "כִּי אֵת אֲשֶׁר יֶאֱהָב ה' יוֹכִיחַ וְיִכָּאֵב אֵת בֶּן יִרְצֶה". ופירש רש"י וז"ל: יסורין של אהבה – הקב"ה מייסרו בעולם הזה בלא שום עון, כדי להרבות שכרו בעולם הבא יותר מכדי זכותיו, עכ"ל. ולכאורה תמוה, וכי בגלל שבן-אדם התייסר יתווסף לו שכר? איזה ענין יש ביסורים לשכר.

יסורים - משום שהוא חשוב לכפר על הדור

ז. כדי להבין את הנושא של יסורין של אהבה, נלמד כעת בעז"ה ארבעה פירושים, מהו השכר שנוסף לאדם ע"י יסורין של אהבה, וכך נוכל להבין יותר את ענייני פרשת נדרים, שאדם מקבל על עצמו נזירות או שפורש בכח נדר שהוא סוג של יסורים בשביל גדרים. וגם נבין בעז"ה מה הבדל בין נדרי זכר לנדרי נקבה, שאת נדרי הזכר לא מחפשים להפר, ואילו את נדרי הנקבה התורה דוקא רוצה להפר אותם.

הפירוש הראשון: מסופר בגמרא (כתובות ה: שלמדנו עכשיו בדרך הימים), שרבי חייא בר אבא היה מלמד את הינוקא של ריש לקיש, ונפטר לרבי חייא בר אבא ילד רח"ל, ובא ריש לקיש עם המתורגמן שלו לנחם אותו, והעמיד את המתורגמן, ואמר המתורגמן את הפסוק (ישעיה ט, טו): "עַל כֵּן עָל בְּחֻרְיִי לֹא יִשְׁמַח ה', וְאֵת יִתְמֵי וְאֵת אֱלֻמְנָתָיו לֹא יִרְחַם כִּי כָלוּ חֲנָף וּמְרַע וְכָל פֶּה דֹבֵר נִבְלָה וכו'". שואלת הגמ': וכי באת לצער אותו, או לנחם אותו? ומתרגמת: שהמתורגמן של ריש לקיש אמר לו שבח – שהוא חשוב להיתפס בעוון הדור.

כלומר, יש צדיקים גדולים שבאמת לא מגיע להם שום יסורים, אבל הם מקבלים על עצמם יסורים בשביל לכפר על כל הדור. כי כיון שהוא צדיק – אזי אפילו יסורים קטנים וכל שכן גדולים שלא מגיעים לצדיק על חטאיו, הם פוטרים את הדור כולו בעונשים קשים על עוונות גמורים שיש לדור. כי כל אדם שחוטא ולא עושה תשובה, הוא צריך לקבל את העונש שלו כדי להתכפר, ולפעמים מצטבר על הדור עונשים גדולים ומסוכנים, ומה עושה הקב"ה ברוב רחמיו? יש צדיק שלוקח על עצמו את היסורים, ואצלו היות שבאמת לא מגיע לו, אז היסורים הם קטנים, ועל ידי יסורים קטנים – הוא יכול לכפר על דור שלם מהייסורים שלו.

כשצדיק פוטר את הדור בעונשים ע"י יסוריו הוא מקבל שכר גדול

ח. וזה הכוח שיש לצדיק לקבל על עצמו יסורין של אהבה, כי מרוב שהקב"ה אוהב אותו הוא חשוב במעט יסורים שלו לכפר על כל הדור, והצדיק באהבתו לעם ישראל, הוא לוקח על עצמו יסורים, ובמעט יסורים יחסית שהוא מקבל – זה פוטר דור שלם, מגזירות קשות. ולכן אומר רש"י, שעל יסורין של אהבה, הצדיק

הקרבן, ואז כשיראה את הכהנים בעבודתם ויחוש את הקדושה העצומה שיש בבית המקדש – הוא יחזור חזרה למדרגה שלו. כלומר, אנחנו מסתכלים על השורש של הדבר, ואם קרה לך לעבור על שוגג, זה סימן שירדת מהמדרגה שלך, ולכן אתה צריך לבא לבית המקדש ולהביא קרבן ועי"ז אתה תתקדש חזרה, ולא יקרה לך חטא בשוגג.

וכל זה בכל ישראל, והחידוש שבצדיקים גם חטא באונס לא צריך לקרות להם. כמו הצדיק שהולך ברשות הרבים בשבת, ובלי שהוא ידע בכלל נכנס עפר למנגיט של המכנסיים, והוא טילטל אותו די אמות ברשות הרבים – שזה אונס גמור, אבל גם כזה אונס – לא צריך לקרות לצדיק, כי על צדיקים גמורים הקב"ה שומר אותם מכל חטא אפילו באונס, ושוב, אם בכל אופן קרה להם חטא באונס, על זה הם מקבלים יסורים שיתכפר להם.

יוצא שיש שתי דרגות: לכל יהודי כשר לא צריך לקרות שוגג, ואם קרה לו שוגג הוא צריך להביא קרבן חטאת, ולצדיק לא צריך לקרות לו חטא אפי' אונס, ואם קרה לו אונס, אף שאונס רחמנא פטריה אבל – כשהוא מגיע למעלה אחרי שנים רבות, אז ידונו אותו על החטא באונס, כדי לזכך אותו, כי אם היית כל כך צדיק, לא היה צריך לקרות לך האונס, ועל זה יזככו אותו. וזהו שאנחנו אומרים בוידוי 'על חטא' – 'על חטא שחטאנו לפניך באונס', כי גם אונס אף שפטור לגמרי, בכל אופן אם היינו במדרגה טובה של קדושה, לא היה קורה לנו כזה דבר.

הטעם שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה

טו. וזה גם הפירוש שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה. כלומר, ברגע שיש לך אפילו כחוט השערה משהו שאתה לא מדויק איתו, תשים לב ממה זה נובע, ובמה אתה צריך להתקדש יותר. וזהו הפירוש השני לייסורין של אהבה שמקבלים צדיקים עליהם. פירוש ראשון היה בחסד, שהצדיקים עושים חסד לקבל יסורים יחסית מועטים לעומת הייסורים שהיו צריכים כל הדור לקבל, ובזה הם מכפרים על כל עם ישראל. והפירוש בגבורה, שעם הצדיק מדקדקים כחוט השערה אפילו בדברים קטנים, ועל זה הוא מקבל יסורים.

יסורים של האהבה מרחיקים את האדם מתאוות עולם הזה

טז. פירוש שלישי – אומר הר"ן (בדרשות דרשה י' ד"ה ועד"ז) שהמציאות היא שאדם מעורב בו טוב ורע, וכיוון שכן, אז כדי שלא תטה נפשו לרע, אז הוא רוצה לקבל על עצמו יסורים, כדי שהיסורים האלה ימנעו ממנו ליפול לרעה, ובלשונו: היסורים מועילים לצדיק להרחיק טרדת תאוות העולם הזה.

ונסביר את הדברים. לפעמים אדם עושה לעצמו גדרים, ואוסר על עצמו כמה שערים של היתר, כדי לא ליפול בשער של יסורים ח"ו. שהרי לרוב אדם נופל כי יש לו תאוה לאיזה מאכל, או איסור, אבל אם אדם אוסר את עצמו במותר, הוא לא ייפול באיסור, כי כבר במותר הוא שומר את עצמו ומתרחק, א"כ יש לו גדר רחוק

צדיק גמור לא תבוא לו תקלה אפילו באונס

יא. וצריך להבין, אם הוא אנוס לגמרי בזה, למה דנים אותו על כזה דבר? אלא יש כלל שהקב"ה לא מביא תקלה לצדיקים, והרי פרתו של רבי פינחס בן יאיר, לא רצתה לאכול שעורים של דמאי (ע' חולין סוף דף ה:), ואף על פי שדמאי מותר לבהמה לכתחילה, ואין שום איסור כלל לא לבהמה ולא לבעלים, ואומרת הגמ': בהמתם של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם, צדיקים עצמם לא כל שכן? ולכן צדיק גמור, הקב"ה לא מביא עליו שום תקלה, אפילו לא באונס. ואם בכל אופן הגיע תקלת איסור לידו, אפילו שהיה באונס, הוא משום שהוא ירד מעט ממדרגתו הקדושה, ועל זה בעצמו הוא נענש ומזכך, על זה שלא היה במדרגה מספיק גבוהה שאפי' איסור באונס לא היה מגיע על ידו.

הסיבה שאדם מביא קרבן חטאת על שוגג

יב. ונבאר את הדברים יותר: אדם שחטא בשוגג (כלומר אדם ששכח שיום שבת, או שהוא לא ידע שהדבר הזה אסור) – מביא קרבן חטאת לבית המקדש. ולמה צריך להביא על שוגג חטאת מכבש, וכל הבושה הכרוכה בזה שהוא מביא קרבן חטאת? התשובה: אדם שהוא נזהר והוא משתדל להיות בסדר, הוא לא יפול בחטא אפי' בשוגג, ולא יקרה לא לשכוח איסור שבת וכו', או לשכוח שהיום שבת ולעשות איסור בשוגג. אלא מה? בגלל שיש ירידה במדרגתו, לכן הוא נפל בעבירה בשוגג, אבל אם לא היתה לו ירידה ממדרגתו, לא היה קורה לו חטא בשוגג.

למה ר' ישמעאל בן אלישע קרא והיטה בשוגג

יג. הגמרא בשבת (דף יב:) אומרת שחכמים גזרו לא לקרוא לאור הנר בשבת, כדי שלא יבא להטות את הנר. ורבי ישמעאל אמר: אני אקרא לאור הנר ואני לא יטה. ובשבת הוא קרא לאור הנר ולא חש לגזירת חכמים, ולבסוף הוא היטה את הנר, וכתוב שכתב בפנקסו: 'אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה'. ולמה הוא נפל בשוגג כזה – שמרוב טרדת הלימוד הוא שכח שהיום שבת והיטה את הנר. הטעם: מפני שהוא עבר על גזרת חבריו החכמים, וזה עצמו הוריד אותו ממדרגתו, ואז ממילא הוא נכשל והיטה בשוגג.

והביאור: באמת רבי ישמעאל לא טעה בעצמו, וכשהעיד על עצמו ואמר 'אני אקרא ולא אטה' – הוא באמת יכל לקרוא ולא להטות, לא כמו סתם אדם שחושב 'אני יכול' ובאמת הוא לא יכול, אלא צדיק גדול כזה מהתנאים – הוא יודע מה שהוא אומר, וכשאמר 'אני אקרא ולא אטה', הוא יכל לאמוד את עצמו באמת שהוא יזכור שלא להטות. ואם כן, למה הוא נכשל בשוגג? אלא עצם העובדה שהוא עבר על דברי חבריו וקרא לאור הנר כנגד גזירת חכמים, זה עצמו הוריד אותו מעט ממדרגתו ולכן הוא נכשל בשוגג באיסור מבעיר בשבת בהטיית הנר.

אדם שחטא בשוגג - סימן שהוא ירד במדרגה שלו

יד. אדם שחטא בשוגג, פירושו של דבר שהוא לא במדרגה שלו, ועל זה הוא ללכת לבית המקדש ולהקריב חטאת, ולסמוך ידו על

מותר, אבל אם ראיתי סוטה בקלקולה, סימן שאני מסוכן גם כן לחטוא.

אם ראה חטא בחבירו סימן שגם בו יש איזה שייכות לחטא הזה

כ. יש את האמרה הידועה של הבעל שם טוב אם ראית יהודי חוטא פירושו של דבר שגם בך יש מעט של החטא הזה, כי אם היית נקי לגמרי, לא היית רואה יהודי שחוטא. אדם שהוא כל כך מזוכך וטהור, לא יכול לראות שום עוון בזולת – הקב"ה מציל אותו ושומר אותו שלא יראה. יש צדיקים שהיו מיוחדים בלימוד סגוריה נפלאה על עם ישראל, ובזכות זה הם היו אהובים ורצויים לפני המקום. אלא שכדי ללמד סגוריה על עם ישראל צריך לזכות שלא לראות שום חובה ביהודי, ואיך באמת אפשר שלא לראות? התשובה: הצדיקים כמו הבעש"ט, ורבי לוי יצחק מברדיטשוב, וכן היה האדמו"ר מבעלז הקודם ועוד צדיקים, שהם היו בבחינת 'סניגורם של ישראל', וכל הזמן היו מחפשים ומוציאים זכויות על עם ישראל, הם היו כל כך מזוככים משום חטא ועוון, עד שהם לא ראו את השני עושה עוון.

וזהו עומק הענין של לימוד סגוריה על עם ישראל, כי כשהצדיק זוכה להיות מזוכך כל כך, הוא לא רואה שום רע ביהודי, אלא רק טוב, כי זה הצדיק אצלו אין שום רע אפילו בדקות, ולכן הוא לא יראה שום רע. אבל כשיש לו איזה רע אפי' דק מן הדק, הוא יכול עדיין לראות רע בשני. ולכן צדיק מזוכך לחלוטין, אפילו כשיעבור ליד רחוב שמחללים שבת, הוא לא יראה בעיניו שלו שום חילול שבת מרוב קדושתו, המראות האלה יעלמו מלפני עיניו. וזה כבר מדרגה גבוהה מאוד.

אליהו נענש על שלימד קטגוריא על ישראל

כא. ובוה נבין דבר מענין בפרשה הקודמת בענין פנחס הוא אליהו. וזאת נקודה מורכבת וקצת קשה, אך נוכל להבין אותה בעזרת השם. כתוב בהפטרות שאלהו הנביא קינא קנאת ה' צבאות, וכתוב (מלכים א' יט, ט): "קנא קנאתי לה' אלוקי צבאות פי עזבו בריתיך בני ישראל את מזבחתיהך ה' ואת נביאיך ה' הרגו בחרב". כתוב במדרש (שיר השירים רבה א, ט) וז"ל: אמר לו הקב"ה "בְּרִיתִי, שְׁמָא בְּרִיתִךָ. 'את מזבחתיהך ה' הרסו, אמר לו, מזבחותי, שְׁמָא מְזַבְּחֹתֶיךָ. ואת 'נביאיך' ה' הרגו בחרב, אמר לו נביאי, ואת מה איכפת לך?" עכ"ל. כלומר, זה הברית שלי, א"כ למה אתה מלמד קטגוריה על בני? וכתוב שאלהו הנביא נענש על זה, ואומר המדרש: "וַיִּבֶט וַהֲנֵה מְרֻאָשָׁתִי עֲגַת רְצָפִים" (שם, ט), מה הוא רְצָפִים?, אמר רבי שמואל בר נחמן: ר' צוץ פה, ר' צוץ פיות בכל מי שְׁאָמַר דִּילְטוֹרְיָא עַל בְּנֵי. וכמו שכתוב (ישעיה ג, ט) "וַיִּעַף אֵלַי אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים וַיְבִיאוּ רֹצֵף בְּמִלְקָתִים לְקַח מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ" מה זה רצפה? רצוף פה שלימד דלטוריא על בני.

עומק בקשת הקב"ה שלימד אליהו רק סגוריא על ישראל

כב. וכפי הנ"ל יש לפרש, שהטענה של הקב"ה לאליהו, שאע"פ שכל מה שהוא אמר זה אמת, ובאמת לא יכל לסבול מחמת

מהאיסור. ויותר מזה, כשאדם מקבל על עצמו יסורים של אהבה, הוא לא יגרר ליפול אחר תאוה, שהרי הוא מוכן אפילו להתייטר בשביל הקב"ה, א"כ קל וחומר שלא ילך ליהנות באיזה תאוה כנגד הדיבור של הקב"ה.

היסורים של אהבה מזככים את האדם להשיג השגות

יז. פירוש רביעי – אומר ה'פני יהושע' (ברכות ה). שהענין של יסורין של אהבה, זה לזכך את החומר שבגוף כדי להשיג השגות. כי כל נשמה מעורבת עם הגוף בעניני תאוות גופניות וגשמיות, וכיון שנתערבו חלקים אלו בנשמה, היא לא תוכל לקבל אור הגדול והעולמות העליונים הצפונים לצדיקים, וע"י יסורים היא מזדככת, וכאילו נפרדת מעט מן הגוף, ואינה קשורה לעוה"ז אלא לצורך קיומה. וכך יכולה לזכות לכל הטוב הצפון.

רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה כ"ב ח"א) שהנשמה כל הזמן רואה השגות, והיא רוצה לתת לגוף לטעום מהטעם של השגות שהיא משיגה. אבל הגוף הוא מאוד מאוד גס ועבה, ולכן היא לא יכולה להעביר לו השגות רוחניות דקות לגוף גס כזה. והיסורים מזככים את הגוף, ועושים אותו רוחני יותר, באופן כזה שהוא יכול להשיג דברים יותר רוחניים ופחות גשמיים.

להרגיל את עצמו בעולם הזה לחיות כמו בעולם הבא

יח. ובשיחות הר"ן (שיחה צ"ח), רבינו נתן דוגמא לזה, וז"ל: ראוי לאדם להרגיל את עצמו להיות בעולם הבא, דהינו להיות מפרש מתאוות – כמו בעולם הבא שאין בו לא אכילה ולא שתיה ושום תאוה מתאוות הבהמיות הפלות ונפסדות של העולם הזה. וכמו שאנו רואין החולה, מחמת שהוא סמוך קצת לעולם הבא, על בן הוא מואס באכילה ושתיה ומשגל ואין לו שום תאוה, אדרבא כל התאוות קצים ומאוסים עליו, מחמת שהוא סמוך לעולם הבא שאין בו אכילה ושתיה וכו'. בן יש לאדם להרגיל עצמו בעודו בחיים חיותו ובבריאותו, שיהיה יכול להתנהג בלא תאוות כמו בעולם הבא, עכ"ל. וזוהו בדיוק הנקודה של יסורים של אהבה – לזכך את האדם להשיג השגות.

אמרנו ארבע פירושים לענין של יסורים של אהבה, ונסכם אותם: א. פירוש בחדס – הצדיק מקבל על עצמו יסורים בשביל לכפר על עם ישראל. ב. פירוש בגבורה – הצדיק מקבל על עצמו יסורים לכפר על דקדוקים קטנים שהוא נפל בהם. ג. פירוש הר"ן – היסורים באים להפריד ממנו את הרע המעורב בכל אדם, כדי שלא ייפול באיסור ותאוה. ד. פירוש הפני יהושע, יסורין של אהבה כדי לזכך את הגוף שיוכל לזכות להשיג השגות.

החאה סוטה בקלקולה יזיר את עצמו מן ה"ן

יט. איך כל זה מתקשר לענין של הנדרים? נדר זה גם כן סוג של יסורין של אהבה, רק שבמקום המילה 'יסורים' – זה 'איסורים של אהבה' – הרי למה אדם נודר איסור על עצמו, בגלל שהוא אוהב את הקב"ה, ורוצה להוסיף לעצמו גדר וסייג. הגמרא בסוטה (דף ב.) אומרת: "הרואה סוטה בקלקולה יזיר את עצמו מן היין". יין הוא

אם נתבונן, האיש הוא בחי' מוח החכמה, הוא מביא דברים פשוטים (שהחכמה היא נמשלה להבזקים של רעיון פשוט), האשה היא בחינת 'מוח הבינה', והיא ממונה על ההרכבות, להרכיב דבר בדבר השני וליצור ממנו משהו חדש, לקחת את החוטים ולארוג אותם ולעשות בגד או מפה, לקחת את החומרי גלם שהבאת ולצרף קמח ומים וכו' ולעשות לחם, ובשר וירקות ותבלינים ולעשות תבשיל, הרי שכל דבר שהבאת בפני עצמו הוא לא מוכן לאכילה, אלא רק האשה היא מרכיבה דבר בדבר, ועושה אותו דבר מושלם.

וכן אותו דבר בענין של עיבור, אומרת הגמרא (נדה לא). האיש נותן טיפת לובן (בורע), והאשה נותנת טיפת אודם. אלא שהאשה לא מסתפקת בלדת רק טיפת אודם, אלא גם היא מרכיבה בגופה את הלובן והאודם עד שמתפתח ממנו עובר, ומביאה לנו תינוק. כלומר, ש'מוח הבינה' הנשי – זה לעשות הרכבות. לעומת זאת הגבר הוא מוח החכמה הגברי – שהוא מוח פשוט.

התורה שבכתב היא פשוטה, תורה שבעל פה היא הרכבות

כו. ובה נבאר את הדמיון הנ"ל, תורה שבכתב היא פשוטה, בה כתובים המצוות כפשוטן בלי הסבר של פרטי הדינים, ואז באו חז"ל בתורה שבעל פה, והסבירו וביארו את מצוות התורה. אומר רבינו (תורה נ"ז) עיקר הענין של חז"ל זה להשלים את דברי התורה שעניינם במקום אחד, ועשירים במקום אחר – ללמוד אותם ממקום למקום. חז"ל לומדים בשלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהם, ומרכיבים תורה בתורה ממקום למקום.

למשל בניין אב – כתוב פסוק במקום אחד עם דין מסוים, וכתוב פסוק במקום שני שלא כתוב בו את הדין הזה, ובאים חכמים ולוקחים את שני הפסוקים אפילו שהם רחוקים אחד מהשני ומרכיבים אותם, ולומדים מאחד לשני. זה בנין אב וכתוב אחד, ויש בנין אב משני כתובים, שבו לומדים משתי כתובים על פסוק אחד. ויש גזירה שוה: כתוב מילה במקום אחד, וכתוב את אותה מילה במקום שני, ולומדים ע"י הגזירה שוה את הדין מאחד לשני (ואפילו שאין קשר ענייני בין שני הפסוקים). וכן יש לימוד של היקש של שני דינים הסמוכים אחד לשני וכו', ללמוד אחד מהשני. פרט וכלל ופרט אין אתה דן אלא מה שבפרט וכו', זה להוסיף דינים ופרטים.

נמצא, שכל הי"ג מידות שהתורה נדרשת בהם – הכל הוא ענין של חיבורים והרכבות כדי להוסיף וללמוד דינים ופרטים חדשים במצוות התורה, ולכן התורה שבעל-פה היא בחינה של אשה – הרכבה. ולעומת זאת התורה שבכתב היא זכרית, כיון שבתורה המצוות כתובות בלי המורכבות שלהם.

בלי תורה שבעל פה אי אפשר לדעת לקיים שום מצוה

כו. רבי נתן נותן פה דוגמא ממצוות תפילין. כתוב בתורה להניח תפילין, אבל מה זה תפילין לא כתוב, אולי תעשה אותם מכסף – שיהיה חסדים, או מזהב או מברזל? אתה לא יודע, אלא רק חכמים באו וגילו לנו שתפילין עושים מעור בהמה – מהמותר לפיך, הכל זה מהתורה שבעל פה. כי אם אתה לומד רק תורה שבכתב, בלי

קנאתו את העבירות שעשו עם ישראל. בכל אופן אומר לו הקב"ה שאתה צריך להזדכך כל כך עד שלא תוכל לראות שום רע וחטא בישראל, ורק תלמד עליהם סגוריא. ואם אתה רואה עדיין שעם ישראל שברו את המזבחות שלי, ואתה רואה שהם עזבו את הברית מילה, אז אתה עדיין צריך להזדכך. ולכן הקב"ה אמר לאליהו שהוא צריך לבא בכל ברית מילה ולהעיד שעם ישראל מקיימים את מצות ברית המילה, כדי שילמד רק סגוריא על עם ישראל.

אם ראית סוטה בקלקולה סימן שגם בר יש איזה פגם

כג. וכעת נבין, שאם ראית סוטה בקלקולה, זה סימן שאתה לא בסדר עד הסוף ושאתה גם מסוכן לחטוא, ולכן אתה צריך להזיר את עצמך מהיין. כי אם היית מתוקן ומזוכך לגמרי, לא היית רואה את הסוטה בקלקולה, ולא היית צריך להזיר מהיין, עכשיו שראית, אז תדע יין זה דבר מסוכן כמו שכתוב (הושע ד, יא): "גִּגְיוֹת יַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח לֵב" – שתיות היין יכולה להפיל את האדם ח"ו לידי חטא, ולכן כדאי שתעשה לך גדר, ותזיר את עצמך מהיין.

אם ראה אדם את חבירו עשה איסור יגדור את עצמו בדבר היתר

כד. אותו דבר – אם ראית את חבירך אוכל דבר לא כשר, אכל בשר וחלב, ישר אתה צריך לעשות איזה גדר לעצמך, למשל על בשר וחלב – ששבוע שלם אני שומר בשר וחלב יום שלם (ענין זה נזכר בגמ' בחולין דף קה: וע' שו"ת ברכה י"ד פ"ט ס"ק כ"ג בענין דומה), ולא רק ששעו. או אם ראית חבר שאכל בשר טרפה ח"ו, אני גם נודר ששבוע אני לא אוכל בשר. ולמה? כי אם אני ראיתי פירושו של דבר, שדבר זה נמצא גם בי, ואם לא, לא הייתי רואה את זה.

אותו דבר בענין שבת. כל כך חשוב לא לראות חילול שבת. מי שזוכה לגור במקום חרדי שאין בכלל רכבים בשבת, אשריו ואשרי חלקו. כי לראות חילול שבת, פירושו של דבר שאצלי עדיין הארת שבת קודש היא לא עד הסוף, ואני צריך להגביר הענין של עונג שבת (ע"ע בתורה הנ"ל תורה נ"ז אות ה'), ועל ידי שאתחזק בהידור של מצוות עונג שבת, אני אזכה שלא לראות ח"ו חילול שבת.

ההבדל בין פעולות האיש לפעולות האשה

כה. אומר רבי נתן בליקוטי הלכות (יבום ג'), יש איש ויש אשה, 'איש' זה בחינת 'תורה שבכתב', ואשה זה בחינת 'תורה שבעל פה'. מה הכוונה? מסביר רבי נתן: הרי מה התפקיד של האיש ומה התפקיד של האשה מובא בגמ' (יבמות סג.) "אדם מביא חיטין, חיטין כוסס? פשתן, פשתן לובש? לא, נמצאת מאירה עינו ומעמידתו על רגליו". האיש מביא הביתה חומרי גלם, מביא חיטה מביא בשר, מביא צמר ופשתן וכו', חומרי הגלם כמות שהם אי אפשר ליהנות מהם, אדם לא אוכל חיטה ולא בשר כמו שהם, אלא מה צריך? שתבוא האשה ותטחן, ותנפה, ותעשה בצק, ותאפה לחם טעים. וכן היא לוקחת בשר חי, מתקנת אותו ומבשלת עם תבלינים וירקות וכו'.

תקיים את מה שנדרת, ואילו כשהאישה נודרת מחפשים להפר את הנדר שלה. וכפי הנ"ל הביאור הוא: אישה היא בחי' תורה שבעל פה, וכשהיא נודרת נדר, זה כביכול שאתה מוסיף על התורה שבעל-פה יותר ממה שצריך, כביכול אתה סר מדברי חכמים ימין או שמאל, וזה דבר לא טוב, לכן בנדר של אישה, ישר התורה מחפשת איך להפר אותו, שהאבא יפר את נדרה, שהבעל מפר את נדרה, לרמוז לך שאל תוסיף ואל תגרע מהדברים של חכמים. לעומת זאת בנדר האיש, שהוא בחינת תורה שבכתב, אדרבה שם אנחנו מחפשים להוסיף עוד דינים גדרים וסייגים, שזה בחינת תורה שבעל פה שנוספת על תורה שבכתב, והנדרים של האיש הם בחינת תורה שבעל פה בעצמה, ולא הוספה חס ושלום על תורה שבעל פה, ולכן "לא יחל דברו".

מי סר מדברי חכמים אין לו רפואה למכתו

לב. רבינו הקדוש (בתורה נ"ו) מקשר לכל זה את הענין של רפואה. ואומר רבינו: ומי שפוגם באמונת חכמים, ופורץ גדרם, אָזי אין רפואה למכתו. בבחינות (שבת קי) 'דלמא תוּיָא דרבנן טרְקיה, שאין לו אַסְוָתָא' (בהמשך נבאר זאת). פי הפורץ גדרם, על ידי זה מסיר הידים מן המלאכים (שדרכם עוברת הרפואה, כמו שנבאר), לפי בחינות הסרתו מדרך דברי רבנן. וזהו (דברים י"א) "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", שבחינת תורה שבעל-פה, לשמוע בקול דברי חכמים ולא לסור מדבריהם ימין הוא שמאל, בזה תלויה הרפואה.

הסברנו שתורה שבכתב זה בחינת הדברים הפשוטים, ורבי נתן מדמה את זה לעשבים, יש כל מיני סוגי עשבים שמהם עושים רפואות, אבל אם תיקח כל עשב בעצמו, ולא תרכיב אחד בשני – לא תהיה לך מזה כל כך רפואה. (למשל רוזמרין ולבנדר, לא יעזור לך אם תקח כל אחד בפני עצמו, אבל אם תרכיב אותם יחד תהיה רפואה). יוצא שכל הרפואה זה ענין של מורכבות. אמרנו: איש זה בחינת תורה שבכתב, ואשה זה בחינת תורה שבעל-פה. אם יש לך רק בחינת איש – שאתה מקיים רק תורה שבכתב בלי תורה שבעל פה – כי אתה מוסיף עליה או מחסר ממנה, זה כמו שאתה לוקח אחד, (בנין אב, גזירה שוה, היקש וכו') ומצרף את הדברים אחד לשני, אז נעשה לך רפואה. רק שאחרי שכבר נעשית הרפואה, צריך למשוך אותה מלמעלה ללמטה על ידי הידים של המלאכים, ואם מחמירים יותר מתורה שבעל פה, או מקילים ממנה – בזה פוגמים בידי המלאך ואי אפשר למשוך את הרפואה.

נשיבת נחש של החכמים שאין לו רפואה

לג. רבינו מביא את הגמ' בשבת (דף קי) הנ"ל שמספרת על איזה אדם עשיר שהכיש אותו נחש, והרפואה שלו שצריך לשאוב לו את הארס, ואומרת הגמ' עצה, איך לשאוב את הארס של הנחש, לקחת עובר של אתון לבנה, ולשים על מקום העקיצה, וזה שואב

תורה שבעל-פה, אתה לא יודע כלום. המהות של תורה שבכתב זה שתוסיף עליה את התורה שבעל-פה.

אנחנו לא יכולים להוסיף דינים על תורה שבעל פה

כת. אבל לא כל אחד יכול להוסיף, אלא צריך ללמוד את השלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהם, וזה היה רק הכח של חז"ל, שלהם היה כח ללמוד את התורה שבעל פה, שניתנה למשה בהלכה למשה מסיני, מתוך פסוקי התורה. אבל אחרי דברי חז"ל, עלינו כתוב (דברים י"א): "על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל". וכמו שכתב רבינו בענין זה בשיחות הר"ן (שיחה רס"ז), וז"ל: אָמַר: מִי שְׂרֹפֶה לְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָה, מִתֵּר לוֹ לְחַדֵּשׁ וְלָרֵשׁ כֹּל מֵה שְׂרֹפֶה וְכֹל מֵה שְׂרֹפֶה לְחַדֵּשׁ בְּשִׁכְלוֹ, וּבִלְבָד שְׂלֵא יוֹצִיא אִיזָה דִין חֲדָשׁ, עִבְל".

חטא אדם הראשון התחיל בחומרא

כט. ונסביר את הדברים יותר: אומר רבי נתן (בהלכות יבוס שם): השורש של כל החטאים מתחיל בחטא אדם הראשון, מה היה תחילת חטא עין הדעת? שניסו לעשות חומרא על דברי הקב"ה. אומר המדרש (בראשית רבה יט, א) שהקב"ה אמר לאדם לא לאכול מעץ הדעת, ואדם הראשון עשה סייג לדברי השי"ת, ואמר לחוה: ה' אמר (בראשית ג, ג) "לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתו". לכאורה הוא רק החמיר, ומה כאן הבעיה?

אלא שהוא לא הסביר לחוה שהקב"ה אמר רק לא לאכול, ואני נותן לך עצה גם שלא ניגע בעץ, אבל תדעי שזה רק ממני, כלומר שאם תיגעי אין עונש מיתה, ורק אם תאכלי יש עונש מיתה. וזו היתה הטעות שהוא השווה את תוספת הדיבור שלו, למה שאמר הקב"ה, ולכן הצטייר בדעת חוה, שגם על נגיעה יש חיוב מיתה. ובדיוק פה נכנס הנחש, שבא אל חוה ואמר לה: מה הקב"ה אמר? אמרה לו: "לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתו", ואז הוא דחף אותה על העץ והיא נגעה בו, ואמר לה: את רואה לא קרה שום דבר, כתוב שהנחש חיבק את עץ הדעת ואמר לה: את רואה הכל בסדר. וכל הבעיה התחילה מזה שהיא לא ידעה שזה רק גדר, ואין על נגיעה חיוב מיתה, וכך היא התפתתה לדבריו של הנחש ואכלה מעץ הדעת.

מה הימין והשמאל שאסור לסור מדברי חז"ל

ל. מסביר רבי נתן, זהו פירוש הפסוק: "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", ימין – זה להחמיר יותר ממה שאומרים לך חז"ל, שמאל – להקל יותר ממה שאומרים חז"ל. כשחכמים אמרו את התקנות שלהם, תלך מדויק לפי דברי חכמים. לעומת זאת כשמדברים על תורה שבכתב – על דאורייתא, שם יש הרבה תוספות שזה תורה שבעל-פה.

ישב הקושיא הנ"ל בחילוק הפרת הנדרים בין איש לאשה

לא. ועכשיו ניישב את הקושיא שפתחנו בה, למה כלפי האיש כתוב: "לא יחל דברו" – לא רוצים שהוא יפר את הנדר, אלא

מִשְׁפָּטֵי פִּיהוּ, שְׁפוֹסֵק שִׁיחָה כָּךְ, נַעֲשֶׂה מוֹפֵת. כִּי מַחֲמַת שְׁנֵת־קָבֵל לְבַעַל פּוֹסֵק, וּבְשִׁפּוֹסֵק בְּאִסּוּר וְהִתֵּר וְכִי־צֵא, מְקַבְּלִין דְּעֵתוֹ, כְּמוֹ כֵּן בְּשִׁפּוֹסֵק בְּאִיזָה עֲנִיָּן, מְקַבְּלִין דְּעֵתוֹ, וְנַעֲשִׂין מוֹפְתִים עַל יְדוֹ. וְזֶהוּ בְּחִינַת הַמּוֹפְתִים שְׁמֻסְפְּרִין מִהֶגְאֹנִים שֶׁהֵיוּ בְּדוֹרוֹת שְׁלֹפְנִינוּ, עִכ"ל. מְבֹאֵר שֶׁבִּכְחַת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אִפְשָׁר לְשׁוֹנֵת אֶת הַטֵּבַע וְלַעֲשׂוֹת מוֹפְתִים.

על ידי סעיף קטן בטורי זהב - נמשך ישועה למקשה לילד

לו. מסופר על הט"ז שפעם אחת באה אליו אשה שהיתה מקשה לילד, והט"ז כתב לה קמיע, וכשלקחו את הפתק הזה ופתחו אותו, מצאו שהיה כתוב שם חידוש תורה, מסעיף קטן של הט"ז, והרי שבכוח החידוש תורה הוא משך לה ישועה. איך זה עובד? כי ברגע שיש חידוש תורה אמיתי, פירושו של דבר שבכוח התורה שבעל-פה שיש לי, אני עושה הרכבה שונה וחדשה של האותיות של התורה, וממילא ניתן לי עכשיו רשות להחליט איזה טבע אני רוצה שיהיה. ולכן הרב שהוא מחדש בתורה, יש לו כוח לפעול כנגד הטבע, ולמשוך רפואה ולמשוך פרנסה ולמשוך זיווג למי שצריך, כי ברגע שהוא חידש חידוש בתורה, על ידי החידוש תורה הזה יש כרגע השפעה חדשה בעולם, ונבראו עולמות חדשים. ומי קובע מה יהיה בעולמות האלו? זהו אותו הרב שחידש בתורה, ולכן דוקא מי שמחדש בתורה יש לו כוח לברך ולהוריד שפע.

מי שמתברר צריך שיהיה לו אמונת חכמים שלימה ברב

לוז. רק מה צריך עוד? צריך 'אמונת חכמים'. כל היסוד של תורה נ"ו, מדבר על הענין של אמונת חכמים. הכוח של האמונה, אם אתה מאמין ברב, כל מה שהוא אומר לך אתה לא סר מדבריו לא ימין ולא שמאל, ואתה מאמין בדברי חז"ל, ומקבל עליך את כל התקנות והגזירות והמצוות של חכמים, זה עצמו שאתה מקבל את דברי חז"ל, זה סימן שיש לך 'אמונת חכמים', כי רק כשיש 'אמונת חכמים', דברי החכמים יכולים להועיל לך.

זיהנות גדולה לא לזלזל בשום איסור דרבנן

לח. ולכן מאוד מאוד חשוב להיזהר בענין הזה של איסורי דרבנן, ולא ח"ו לפרוץ גדרים של איסורי דרבנן. ולא לומר חס ושלום, מוקצה זה רק דרבנן, זה לא דאורייתא וכו', וכן בהלכות נידה שיש הרבה חומרות דרבנן, יזהר אדם לא לומר 'זה רק דרבנן וזה לא חובה מדאורייתא' וכו', כי אם אדם ח"ו לא מאמין בדברי חכמים, שיש להם כוח לעשות תורה שבעל פה בדיבור שלהם, הוא נענש - בנשיכת נחש של חכמים שאין לו רפואה.

מכל דיבור של הקב"ה נעשה מלאך

לט. ונסביר את הדברים יותר בעומק. רבינו מביא בתחילת תורה נ"ו את הפסוק (תהלים לג, ו): "בְּדִבְרֵי ה' שְׁמִים נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָּל צְבָאָם", ודורשת הגמרא בחגיגה (דף יד.) שמכל דיבור ודיבור של הקב"ה נברא מלאך. ובאמת שמדיבור אחד גם נבראו ניצוצות של מיליארדי מלאכים, שהרי כתוב (בראשית רבה ג, ו): "אֵין לָךְ כָּל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב שֵׁין לּוֹ מֵלֶאכֶּיךָ שֶׁמֶכֶּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדִל", וא"כ כפי

את כל הארס. אבל סגולה זו עובדת דוקא כששוחטים את האתון, והיא לא טרפה. ואכן הביאו לו אתון מעוברת, אבל כששחטו אותה והיא יצאה טרפה, וכך השנייה והשלישית וכו' - כולם יצאו טרפה, ולא יכלו לרפאות אותו. ואז שמעו שיש מאחורי הנהר עוד אתון אחת ורצו לקחת אותה, ועד שהגיעו לשם, בא אריה ואכל אותה. וכולם התפלאו מה קרה? אמר להם אביי: דילמא חייוא דרבנן טרקיה, דלית ליה אסותא (ו' לא סתם נשיכה רגילה, כנראה הוא קיבל נשיכה של חרם של חכמים שאין לזה תרופה), דכתיב (קהלת ג, ח) וּפְרִיץ גִּדְרָה יִשְׁכְּנוּ נַחֲשׁ". אמרו לאביי: אין, רבי. דכי נח נפשיה דרב, גזר רב יצחק בר ביסנא דליכא דלימטייה אסא וגידמי לבי הילולא בטבלא, ואזל איהו אמטי אסא וגידמי לבי הילולא בטבלא, טרקיה חייוא ומית. מה פירושו? כשנפטר רב, גזר רב יצחק בר ביסנא בגלל האבל על פטירת רב, שבחופה של חתן וכלה כשמביאים הדסים וכו' יביאו בלי תזמורת, כדי לזכור את האבל על פטירת רב. ואותו אדם שנשכו הנחש, חיתן את הבן שלו, והוא עבר הגזירה הזאת, והשמיעו כלי נגינה בהבאת ההדס, ולכן נענש בנשיכת נחש, שהיה בה גם נחש של חרם של חכמים, שנשיכה כזו אין לה רפואה, כי העובר על דברי חכמים אין לו רפואה.

כיצד החכמים משנים את הטבע בתורה שהם מחדשים?

לד. וההסבר בזה: כדי שתהיה רפואה צריך לשנות את הטבע, כי אדם חולה יש לו טבע של חולי, וכדי שהוא יבריא צריך לשנות את הטבע שלו. ואיך פועלים לשנות את הטבע? מסביר ר' נתן בליקוטי הלכות יבום שם, שזה נעשה על ידי בחינת 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית'. כי כשתלמידי חכמים מחדשים חידושים בתורה הם מזיזים את האותיות ממקום למקום, כי הם לוקחים אותיות התורה מכאן, ושמים אותם כאן, וגורעים ומוסיפים, ומחדשים חידושים על התורה הקדושה, וברגע שהם מחדשים על התורה קדושה, הם בונים עולמות חדשים ודברים חדשים, וכרגע הם יכולים לשנות את הטבע.

רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה ל"א ח"א) למה חכמים יכולים לשנות את הטבע? כי מכל דיבור ודיבור שלהם נבראים עולמות חדשים, וברגע שמשנתנה המציאות של העולמות, ההשפעה היא כבר שונה מההשפעה שהיתה לפני יום ולפני שבוע, כי כעת יש השפעה של עוד כמה עולמות חדשים שנכנסו למערכת, וממילא ע"י שהחכמים מחדשים בתורה, מזה יש להם את הכח שלהם לשנות את הטבע.

בח המופתים שהיה לרבנים שבדורות הקודמים

לה. רבינו כותב בשיחות הר"ן (סוף שיחה י"ו), וז"ל: וְדַע שֶׁהַגְּדוֹלִים שֶׁהֵיוּ בְּדוֹרוֹת שְׁלֹפְנִינוּ, דְּהֵיוּ הַרְבֵּנִים הַגְּדוֹלִים שֶׁהֵיוּ אֵין, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים שׁוֹם כְּנוֹת, וְאֵין עַל פִּי כֵּן הָיוּ יוֹכְלִים לַעֲשׂוֹת מוֹפְתִים רַק עַל יְדֵי לְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי עַל יְדֵי זֶה בְּשֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים אִיזָה דְּבִיבּוֹר נִתְקַיֵּם כָּךְ, עִכ"ל. ובלקוטי מוהר"ן (תניינא תורה מ"א), כתב רבינו: לְפַעֲמִים הָשֵׁם יִתְבַּרְךָ עוֹשֶׂה מוֹפְתִים עַל יְדֵי בְּעָלֵי הַפּוֹסְקִים, בְּבְחִינַת (דְּבָרֵי הַיָּמִים א' טו, יב) "מִפְתִּיו וּמִשְׁפָּטֵי פִּיהוּ", שְׁעַל יְדֵי

היד שלך). מסביר רבינו: מה זה 'הב לי ירך' שבוזה שרבי יוחנן לקח את ידו ומישש אותה, ובוזה הוא בדק האם תלמידו ח"ו פגם בידיים או לא פגם בידיים, היינו שבדק תחילה אם הוא פגם בידי המלאך, בענין תורה שבעל פה ודברי חכמים, כי אז אין רפואה למכתו, כשיש פגם בידי המלאך וכנ"ל.

רבינו בלחיצת יד לאמירת שלום ידע את כל מהות אותו האדם

מד. מובא בשיחות הר"ן (שיחה קפ"ד) וז"ל: אָמַר, שְׁתַּכַּף בְּשֶׁאֶחָד בָּא אֵלָיו וְהוּא נֹתֵן לוֹ שְׁלוֹם וּפּוֹשֵׁט יָדוֹ לְיָדוֹ – בְּמִנְהַג הָעוֹלָם בְּשֶׁעַת נְתִינַת שְׁלוֹם, אִז תַּכָּף הוּא יוֹדֵעַ כָּל מַה שְּׁעָבַר אוֹתוֹ הָאִישׁ. וְאָמַר רַמְזוֹ עַל זֶה: "יָד לְיָד לֹא יִנְקָה רַע" (משלי יא, כא). שְׁתַּכַּף בְּשֶׁפּוֹשֵׁט "יָד לְיָד", דְּהֵינּוּ נְתִינַת שְׁלוֹם, שׁוֹב "לֹא יִנְקָה רַע", כִּי תַכָּף נְתַגְלָה לוֹ הַכָּל (ולא יכול האדם לכסות על הרע שיש בו). היינו שרבינו רק בלחיצת יד של 'שלום עליכם' כבר ידע את כל החיים של הבן אדם, ולא רק בגלגול הזה, אלא גם בגלגולים הקודמים, הכול היה גלוי לפניו, כל אדם היה שקוף בפניו. מספר רבי נתן, שכל פעם שהיינו נכנסים אל רבינו, היינו ביראה ופחד עצום, כי אנחנו יודעים שהוא יודע עלינו הכל.

שם יל"י משם ע"ב - 'היב ל"ה ידיה - הוא שם הרפואה

מה. וזה הענין של 'הב לי ירך' – שעשה ר' יוחנן, כדי להכיר אם תלמידו פגם בידי המלאך. ואז אומרת הגמרא: "היב ליה ידיה ואוקמיה" (נתן לו את היד והעמיד אותו מחוליו). אומר האר"י ז"ל הסוד שיש במשפט הזה, זה הראשי תיבות של השם של הרפואה. כי יש ע"ב שמות, והשם השני מע"ב שמות הוא שם יל"י – וזה השם של הרפואה. ולכן כדי לרפאות בן-אדם, צריך לתת לו את היד, ולומר לו: 'היב ליה ידיה ואוקמיה' – ולכוון ראשי תיבות השם: יל"י שממנו נמשכת הרפואה לאדם. ולכן בתחילה ר' יוחנן לקח לו את היד כדי לבדוק את הענין שלו, האם הוא פגם בידי המלאך, וכשהוא ראה שהוא לא פגם בידי המלאך, אז 'היב ליה ידיה ואוקמיה'.

רבי יוחנן המשיך לתלמידו את הרפואה מהידיים של המלאכים. וזה הכוח שיש לרב. כי הרבה פעמים אדם לא מחובר לגמרי למלאכים, ולכן הוא צריך את הצדיק שהוא יותר מחובר ממני למלאכים – בזכות לימוד תורתו הקדושה, ועל ידי שהוא 'היב ליה ידיה' – המשיך לו את הכח של ידי המלאך, וריפא אותו. והי רצון שנוכה כולנו לאמונת חכמים, ולרפואה שלמה, אמן.

עריכה: ליאור גבע – שבת שלום

הריבוי שיש בעולם של עשבים וצמחים, ופרחים ושיחים ועצים וכי', ועל כל אחד יש מלאך ממונה שמכה אותו ואומר לו: 'גדל', ואם צריך שיהיו מליארדי מליארדים של מלאכים בעולם.

ולכן אומר רבינו כל ניצוץ זה מלאך. וזה לכל סוג. לדוגמא: כל עצי הלימון בעולם יש להם מלאך פרטי, אבל יש מלאך אחד שהוא ממונה על כל עצי הלימון, וכן בכל פרט ופרט כבריאה יש ניצוצות של מלאכים שזה מלאך פרטי, ויש מלאך כללי שהוא ממונה על כולם. וכך רבינו מסביר בתחילת התורה את ענין הניצוצות של מלאכים ואת ענין המחנות של המלאכים.

בחינת שתי הידים ימין ושמאל של המלאך

מ. ואיך המלאך משפיע כאן למטה? אומר רבינו: למלאך יש שתי ידיים יד ימין ויד שמאל, יד ימין מושטת כלפי מעלה, והיא כל הזמן שואבת חיות מהדיבור של הקב"ה, כדי להוריד שפע. וביד שמאל – הוא מכה למטה ונותן את החיות למטה. והשאלה: אם המלאך נותן שפע למטה, למה זה ביד שמאל, שיתן בימין של חסד, ולמה צריך להכות ביד שמאל?

מדוע השפע יורד דרך יד שמאל המלאך ובדרך הכאה

מא. והתשובה: אם המלאך יתן את השפע כמו שהוא מקבל אותו מלמעלה הוא ישרוף אותנו, כי זה יהיה מדי רוחני, ולכן הוא חייב לצמצם את השפע, וההכאה כאן זה לא הכוונה מכה להכות, אלא שהשמאל הוא בחינת צמצום, שהמלאך מוריד את השפע ומשפיע אותו לכאן בצורה גשמית. המלאכים הם ממוצע מחבר בין הרוחניות שלמעלה, של הדיבור של הקב"ה, לבין בני-האדם הגשמיים למטה. כי הרי גם מלאכים כמה שהם רוחניים אבל לעומת השכינה הם גשמיים כמובן, ולכן הם בחינת ממוצע מחבר בין למעלה ללמטה. והם לוקחים את הדיבור הרוחני של הקב"ה ביד ימין שלהם, ומעבירים אותו בתוכם, וביד שמאל הם מכים, ומורידים שפע גשמי אחרי צמצום. ההכאה מרמזת על הצמצום, שמצמצם את השפע, באופן שהנבראים הגשמיים יוכלו לקבל.

הפגמים בידי המלאכים

מב. וממילא כשאדם ח"ו מחמיר על דברי חכמים – סר לצד ימין, אז הוא פוגם ביד ימין של המלאך שהוא לא יכול לשאוב שפע ורפואה מלמעלה, מהדיבור של הקב"ה. ואם אדם מיקל על דברי חכמים, הוא פוגם ביד שמאל של המלאך, וכשהוא פוגם ביד שמאל של המלאך, הוא לא יכול להשפיע לך את השפע.

ביאור: 'חביבין עלין יסורים - הב לי ירך'

מג. רבינו ממשיך עוד להביא את דברי הגמרא בברכות (דף ה:) שמספרת שרבי יוחנן נכנס לבקר את התלמיד שלו רבי חייא בר אבא שהיה חולה, ואמר לו למה אתה חולה, האם אתה חולה, כי קבלת יסורין של אהבה? שהרי ביסורין של אהבה לא מועיל להם רפואה, ולמה? בגלל שהצדיק רוצה את הייסורים. אמר לו התלמיד: 'לא הן ולא שכרם' – אני לא רוצה אותם בכלל, והם לא יסורים של אהבה בשבילי. אמר לו רבי יוחנן: "הב לי ירך" (תן לי את